

Indeks Represjonowanych

<https://indeksrepresjonowanych.pl/int/o-indeksie/91,O-indeksie.html>
2020-04-05, 11:45

W latach 1988–2013 program naukowo-badawczy „Indeks Represjonowanych” był realizowany początkowo przez Archiwum Wschodnie, zajmujące się gromadzeniem różnego rodzaju świadectwa osób, które po 17 września 1939 r. znalazły się pod okupacją sowiecką i na terenie ówczesnego ZSRS w więzieniach, łagrach lub na zesłaniu, a następnie przez Fundację Ośrodka KARTA. W 2002 r. patronat nad programem objął Instytut Pamięci Narodowej, który na mocy [umowy podpisanej 30 kwietnia 2013 r.](#) z Ośrodkiem KARTA przejął jego prowadzenie.

W założeniu „Indeks Represjonowanych” miał służyć głównie poszukiwaniu zaginionych. Ostatecznie jednak został zaprojektowany w taki sposób, aby mogły z niego korzystać także osoby prowadzące badania naukowe związane z tematyką wschodnią. Początkowo dane były gromadzone przede wszystkim w postaci ankiet personalnych, wypełnianych przez ofiary sowieckich represji lub ich rodziny. Jednocześnie przetwarzano komputerowo informacje z polskich archiwów oraz instytucji i stowarzyszeń działających w kraju i za granicą, takich jak np. Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie, Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Polski Czerwony Krzyż czy Związek Sybiraków.

Dane z ankiet, a następnie również z materiałów źródłowych pochodzących z archiwów posowieckich, pozyskiwanych od lat 90. XX w. za pośrednictwem Stowarzyszenia „Memoriał” w Moskwie (rosyjskiej organizacji pozarządowej, której celem jest dokumentowanie i propagowanie wiedzy o ofiarach komunistycznych represji politycznych), pozwoliły na stworzenie komputerowej bazy danych „Indeksu Represjonowanych”, liczącej ok. 1 200 000 rekordów. Jest to tzw. baza wewnętrzna „Indeksu”, którą obecnie wykorzystują pracownicy IPN podczas prowadzenia kwerend.

Po usystematyzowaniu kategorii sowieckich represji celem programu stało się nie tylko gromadzenie danych, ale także sporządzanie w ramach wybranych kategorii możliwie kompletnych, zweryfikowanych zestawień biogramów osób poddanych różnego rodzaju represjom. Podstawą wyodrębnienia i weryfikacji takich grup, liczących od kilku do kilkunastu tysięcy osób, były źródła sowieckie, które w trakcie prac weryfikacyjnych porównywano z danymi z polskich materiałów.

Zweryfikowane biogramy, zawierające podstawowe dane personalne, informacje o formie represji w ZSRS oraz sygnatury źródeł archiwalnych, w których dana osoba występuje, były publikowane w tomach serii wydawniczej Ośrodka KARTA Indeks Represjonowanych (w latach 1995–2013 ukazało się 21 tomów w 29 woluminach). Od września 2001 r. dane osób represjonowanych pochodzące z wcześniej wydanych publikacji oraz z dwóch niezweryfikowanych zestawień – tzw. listy ukraińskiej (zawierającej wykaz więźniów rozstrzelanych na podstawie decyzji władz sowieckich z 5 marca 1940 r.) oraz Wykazu spraw prowadzonych przez organa NKWD Zachodniej Ukrainy i Białorusi (tj. spisu osób, które aresztowano i przeciwko którym wszczęto śledztwo w latach 1939–1941) są udostępniane w bazie internetowej „Indeksu Represjonowanych”.

Od 2008 r. w bazie internetowej były umieszczane także biogramy opracowane na podstawie innych wiarygodnych źródeł, zgromadzonych w bazie wewnętrznej „Indeksu”, takich jak: ankiety personalne, zaświadczenia uzyskane za pośrednictwem „Memoriału” z archiwów w Rosji, Kazachstanie, na Litwie i Ukrainie, materiały skopiowane pod koniec ubiegłego stulecia przez Wojskową Komisję Archiwalną, dokumentacji Biura Informacji i Poszukiwań PCK, Związku Sybiraków itp.

W wyniku tych prac Instytut Pamięci Narodowej udostępnia obecnie bazę internetową „Indeksu Represjonowanych”, która zawiera ponad 316 000 rekordów. Z danych zawartych w bazie korzystają: ofiary prześladowań pragnące udokumentować doznane represje, osoby szukające informacji o zaginionych bliskich oraz badacze zajmujący się problematyką II wojny światowej.